

SZENDREI PÉTER* – DUDÁS GYÖRGY** – VARGA JÁNOS***

PÓKFAUNISZTIKAI VIZSGÁLATOK A KISÚJSZÁLLÁSI ÖREGERDŐ TERÜLETÉN

Abstract: Authors processed spider fauna of Öregerdő near Kisújszállás village. 17 spider species belonging to 7 families were detected.

Bevezetés

A kisújszállási öregerdő tatárjuharos lösztölgyes (*Aceri tatarico - Quercetum*) és sziki tölgyes (*Galatello- Quercetum roboris*) keveréke. Tömegesen megtalálható a területen a védett réti őszirózsa (*Aster sedifolius*). A hajdani alföldi tölgyesek eredeti állapotát tükröző 200 évesnél is idősebb tölgyfáival, vadkörtefáival, egyedülálló természeti értéke az országnak. Jelenlegi leromlott állapotában is különleges jelentőségű, mivel a sziki tölgyesből az Alföldön alig néhány maradt meg (Debreceni Nagyerdő, Ohati, Bélmegyeri, Újszentmargitai erdő). (SZOBOSZLAI, 1998). Vizsgálataink célja a terület ízeltlábú-faunájának felmérése volt. A mintavételezést SZENDREY P., a pókok határozását DUDÁS GY. végezte. Jelen munkában a feldolgozott pók-anyagot ismertetjük.

Mintavételi terület

A kisújszállási Öregerdő a Közép- Tiszavidék keleti peremén található, 86 méteres tengerszint feletti magasságban. Kisújszállástól ÉNy-ra helyezkedik el, területe 29,4 ha. Az új 4-es számú főút az erdőt két részre osztja. Keleten a 4-es számú főút, dél, dél-nyugati irányban a Budapest–Debrecen vasútvonal, nyugaton a Bánomkert, Észak-Keleten a vadászcsárda és a hozzá tartozó camping határolja. Talaja degradált csermőzjom és barna erdőtalaj, néhol szikes foltokkal. Az Öregerdő a Kárpát-medence egyik legszárazabb és legszélsőségeesebb éghajlatú területén fekszik. A csapadék évi mennyisége alig haladja meg az 500 mm-t, eloszlása változatos, az aszályos nyarat gyakran belvizes ősz követi (SZOBOSZLAI, 1998). Eredetileg átmeneti jellegű tatárjuharos-löszölgyes (*Aceri tatarico-Quercetum*) és sziki tölgyes (*Galatello-Quercetum roboris*) volt. Az Alföld egy részét egykoron ezek az erdős társulások borították. Az Öregerdő napjainkra azonban fokozatosan

* 5310 Kisújszállás; Erdélyi F. u.3.

** Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, 3304 Eger, Sándor út 6.

*** Eszterházy Károly Főiskola Állattani Tanszék, 3300 Eger, Leányka út 6.

elvesztette átmeneti jellegét és sziki tölgyessé alakult. A területen négy gyűjtőhelyet jelöltünk ki.

1. gyűjtőhely: Őszirózsás rét. Az Öregerdő egyik legértékesebb része a kocsordos - őszirózsás rét. A területet földút szeli ketté, mely a régi motorcross pályához vezetett. A földút másik részén az ott levő tanya a növényzetet erősen degradálta. A réten még megfigyelhetők a cserje nagyságú tölgyfák, melyek pontokat alkotnak ezen a területen. Erdősztyepp jellegénél fogva ligetes, magaskórós, ecsetpázsitos.

2. gyűjtőhely: Idős fásor. A gyűjtőhelyen az öreg tölgyfák hosszú sora mellett egy árok fut, mely a tavaszi hóolvadáskor összegyűjti a vizet. Valószínűleg a közelben egy út és egy tanya lehetett. A tanyán lakók az út mellé ültették azokat a fákat, amelyek mára több száz évesek lettek. A fák között, a kocsányos tölgyön (*Quercus robur*) kívül megtalálható a magas kőris (*Fraxinus excelsior*), a fehér nyár (*Populus alba*) és a vadvadkörte (*Pyrus pyraeaster*). A cserjeszintet gypűrózsa (*Rosa canina*) és egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*) alkotja. A lombkorona magassága nem haladja meg a 15 métert, szélein még ennél is alacsonyabb. A tölgyek 110 – 232,5 cm közötti átmérőjűek, és 6 – 13 méter magasak.

3. gyűjtőhely: Szikes rét. A telepített erdő és az egykori Öregerdőből megmaradt idős tölgyfák által határolt tisztáson a növénytársulások mozaikos elhelyezkedését figyelhetjük meg. Ahol a talaj szintje akár 5 – 10 cm-rel is magasabb az átlagos szintnél, ott a szikesekre jellemző növénytársulás jelenik meg, mivel a magasabb területekre hullott csapadék lefolyik róluk a mélyebb részek felé. E szikfoltok jellemző növényei a sziki üröm (*Artemisia santonicum*), fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) és a magyar sóvirág (*Limonium gmelinii*). Nyári eső után a szikfoltokat kék alga borítja, amely a nyári hőségben csontszárazzá válik de, nem pusztul el.

4. gyűjtőhely: Telepített erdő. Jól záródott, viszonylag fiatal kocsányos tölgyes és mezei juharos erdőrészlet. A területet ÉK-ről az új 4-es számú főút, D-ről pedig egy idős fásor határolja. A koronaszint zártsága miatt a terület gyér aljnövényzettel rendelkezik. A területre korábban jellemző belvíz mára teljesen eltűnt (MAJLÁTH, 2006)

Anyag és módszer

A mintavételeket 10 centiméter szájátmérőjű élvefogó talajcsapdákkal (5 dl űrtartalmú műanyag poharakkal) végeztük, egy vegetációs perióduson keresztül több alkalommal gyűjtöttünk (lásd táblázat). A csapdákat 48 óránként ürítettük. Mintavételi területenként 5–5 csapda üzemelt. A talajcsapdázást a nyári időszakban havonta többször fűhálózással, valamint kézi egyeléssel egészítettük ki.

A begyűjtött egyedeket 75%-os etil-alkoholban tároltuk, a határozást LOKSA, I. (1969, 1972), NENTWIG, HÄNGGI, KROPF & BLICK (Version 8. 12. 2003) alapján végeztük. A pókok elnevezése NORMAN I. PLATNICK (2009) alapján történt. A gyűjtött anyag az Eszterházy Károly Főiskola Állattani Tanszékén van elhelyezve.

Eredmények

A gyűjtések során 6 pókcsalád 17 faja került elő összesen 134-es egyedszám-ban. Védett faj a gyűjtések során nem került elő. Legnagyobb számban – miként a talajcspadázás miatt várható is volt – a farkaspókok (*Lycosidae*) családjának képviselői kerültek elő (105 példány).

Gyűjtőhely	1				2		3				4		Ösz-szesen
Név/gyűjtési idő (2007)	03.17	04.01	04.30	07.15	03.17	04.30	04.01	05.26.	06.15	09.01	04.01.	05.15.	
Tetragnathidae													
<i>Pachygnatha degeeri</i> SUNDEVALL, 1830					6		1						7
Lycosidae													
<i>Alopecosa mariae</i> (DAHL, 1908)					3								3
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (CLERCK, 1757)		2					1				1		4
<i>Alopecosa sp.</i> <i>subadult</i>					3						2		5
<i>Arctosa sp.</i> <i>subadult</i>					1								1
<i>Hogna radiata</i> (LATREILLE, 1817)				1									1
<i>Pardosa alacris</i> (C.L. KOCH, 1833)			8			7					18		33
<i>Pardosa sp.</i> <i>subadult</i>			7		3						2		12
<i>Pardosa juv.</i>						1							1
<i>Trochosa robusta</i> (SIMON, 1876)		2	7		6		2		2				19
<i>Trochosa ruricola</i> (DE GEER, 1778)		1			1								2
<i>Trochosa terricola</i> (THORELL, 1856)	2	4	2		1	2		1		2	2	3	19
<i>Trochosa sp.</i> <i>subadult</i>		2						2					4

Gyűjtőhely	1				2		3				4		Ösz- szesen
Név/gyűjtési idő (2007)	03.17	04.01	04.30	07.15	03.17	04.30	04.01	05.26.	06.15	09.01	04.01.	05.15.	
<i>Xerolycosa miniata</i> (C.L. KOCH, 1834)				1									1
Hahniidae													
<i>Hahnia nava</i> (BLACKWALL, 1841)					3								3
Gnaphosidae													
<i>Drassodes sp. sérült</i>											1		1
<i>Gnaphosa sp. subadult</i>											2		2
<i>Zelotes electus</i> (C.L. KOCH, 1839)					1								1
<i>Zelotes latreillei</i> (SIMON, 1878)			1		3	1	1						6
<i>Zelotes subterraneus</i> (C.L. KOCH, 1833)											1		1
<i>Drassyllus villicus</i> (THORELL, 1875)			1			1					2		4
Philodromidae													
<i>Thanatus arenarius</i> L. KOCH, 1872								1					1
Thomisidae													
<i>Oxyopes sp. subadult</i>		1											1
<i>Ozyptila pullata</i> (THORELL, 1875)										1			1
<i>Xysticus kochi</i> THORELL, 1872							1						1
Összesen:	2	12	26	2	25	12	5	4	2	3	31	3	134

Irodalomjegyzék

- LOSKA, I. (1969, 1972): Pókok I-II. Araneae I-II. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), 18. (ed.): (3). Akadémia Kiadó. Budapest.
- MAJLÁTH, I. (2006): Botanikai fajlista, és a kisújszállási Öregerdő Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) élőhelyei
- NENTWIG, W., HANGH, A., KROPF, C.,BLICK, T.(2003): Spinnen Mitteleuropas. Version 8.12.2003 <http://www.araneae.unibe.ch>
- PLATNICK, N. I. (2009): The World Spider Catalog, Version 9.5. The American Museum of Natural History, online at <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>
- SZOBOSZLAI, L. (1998): A kisújszállási Öregerdő Természeti értékei, és értékpotenciál felmérése, Nimfea Természetvédelmi Egyesület évkönyve, Túrkeve